

ÜZENET

AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA

XXXV. ÉVF. • 12. SZÁM
2024. JÚNIUS 15.
ÁRA 2 LEJ

„Annyira megszerettük Nyárszót, hogy nem tudjuk elengedni Sárvásárt”

A nyárszói és sárvásári templom felavatására gyűlt össze a gyülekezet pünkösdi másodnapján. Az ünnepséget Sárvásáron kezdték, majd Nyárszó templomában folytatták. A hálaadó istentiszteleteken köszönetet mondtak a lelkipásztorcsalád harmincéves kitartó szolgálatáért is.

A sárvásári templomban Kolumbán Vilmos püspökhelyettes a Jer 31, 31-34 alapján hirdette Isten ígétét, ezt követően Kató Béla püspök szólt a gyülekezethez. „Az a 30 esztendő, amit egy gyülekezetben eltöltünk, egy élet; és 15 év vezetőként egy közösség élén egy másik élet. Ennek a két életnek a tisztelete hozott bennünket ide” – fogalmazott a püspök háláját fejezve ki Vincze Minya István esperesi és lelkipásztori tevékenységéért.

8.

Foto: Kiss Gábor

Egy „emberbaráti” orvos

Kétszáz évvel ezelőtt hunyt el Gecse Dániel, Marosvásárhely humánus orvosa, egy „emberbaráti intézet” létrehozója, a halála után róla elnevezett alapítvány és a szellemiségét ápoló Gecse Dániel Református Orvosi és Egészségügyi Szakkollégium névadója. A szakkollégiumot az egyházkerület Igazgatótanácsa 2015-ben azzal a céllal alapította, hogy igényes otthona legyen a városban tanuló orvostanhallgatóknak és asszisztens-képzős diákoknak.

Miután elvégezte a marosvásárhelyi református kollégiumot, az ifjú Gecse támogatást kapott a főegyházi tanácstól, hogy a pesti egyetemen doktori diplomát szerezzen. 1799-ben rövid időre hazatért Marosvásárhelyre, gyakorló orvos volt, majd nemsokára Bécsbe utazott, ahol orvosi felkészülését tökéletesítette. Később Marosvásárhelyen telepedett le, járványorvosi minőségben dolgozott. 1817-ben városi főorvosnak és kórházi orvosnak választották meg, e munkaköröket haláláig betöltötte.

4.

Három fiók, három téma

Beszélgetés Adorján Dénes magyarszováti lelkipásztorral

A magyarszováti gyülekezet templomos nép, öröm a tagjának és lelkipásztorának lenni – vallja Adorján Dénes. A fiatal lelkipásztornál és gyülekezetében nemrég püspöki vizitáció járt. A beszélgetés során a bizottság látogatása, a néphagyományok megőrzése és a lelkigondozói munka egy különös újítása is szóba került.

5.

Tanulságos igék Dániel könyvéből 2.

A király álma

Ha a diktátorok álmodnak, ott Isten dolgozik. Amikor József az egyiptomi fáraó börtönében szenvedett, Isten őt a fáraó nyugtalanító álma által szabadította meg. Itt is azt olvassuk, hogy Nebukadneccar uralkodásának második esztendejében álmot látott, és nyugtalan lett.

Amikor Isten a királyt álom által nyugtalanította, akkor eljött Dániel órája, mert ő Isten titkainak sáfára volt. Az uralkodó érdeklődött az álom értelme felől. Összehívta az írástudókat, varázslókat és a káldeusokat, korának legbölcsebb embereit. Ám azoknak be kellett vallaniuk, hogy nem tudják megfejteni az álmot. Hányszor történt meg e világon, talán velünk is, hogy segítséget reméltünk a szakemberektől, a bölcsektől. Sokszor mindent megpróbál az ember, fut fűhöz-fához, csak épp ott nem keresi a megoldást, ahol azt kellene.

Amikor a király nem találta a megoldást, fenyegetőzni kezdett, az erőszakhoz akart fordulni. Vértürdőt helyezett kilátásba az ország bölcsei között.

Ahol a tudás nem segít, ott jön a titkosrendőrség.

Az utolsó segítség, amelyhez az ember fordul, az erőszak. Ez a forradalmak útja, a bal- és jobboldaliaké egyaránt. Ha semmi sem segít, jöjjön az erőszak, amely mindig a végső tehetetlenség jele. Ahol a tudás nem segít, ott jön a titkosrendőrség. Ahol a bölcsek kudarcot vallanak, ott érkezik Ariók, a hóhér.

Ám élt a király udvarában egy Dániel nevű ember, a júdabeli foglyok egyike. Ő is látta, hogy közeledik a végzetes lépés. És ő ott is látott megoldást, ahol a bölcsek és a káldeusok csődöt mondtak. Látott kiutat, amely nem az erőszak, hanem Isten útja. Imádkozott, hogy szavakat

kapjon, amelyekkel megfeleljen a haragvó királynak. Nem egyedül imádkozott, hanem maga mellé vette barátait is. S válaszként az imára álmot kapott. A próféta számára annyira világos volt az álom, hogy egy pillanatig sem kételkedett: az álomban megkapta az üzenetet, amelyet a királynak kell mondania. Alig tudta másnap reggel örömet elrejtteni. Az ige üzenete a következő: létezik egy isteni bölcsesség, ahol a mi emberi bölcsességünk csődöt mond. Dániel és barátai ezért Istent kezdték magasztalni. Hiszen ő változtatja meg az időket, dönt meg királyságokat és tesz királyokat a trónra, ő jelenti ki a mély és az elrejtett titkokat.

A király álma különös volt: nagy és fényes kép állt előtte. A kép feje aranyból, a melle és karjai ezüstből, a hasa és dereka vasból, a lábai ércből és agyagból készültek. Aztán egy kő leszakadt kéz érintése nélkül, s végül összetörte az egész képet. Dániel pedig megfejtette: te vagy az aranyfej.

Az írásmagyarázók sokat törték a fejüket, milyen birodalmakról lehet szó. Úgy tűnik, nem a nevük a lényeges. Talán nincs olyan ország, birodalom sem, amelyről ne lenne szó. Ez a kép minden nagy birodalomról beszél, amely a történelemben létezett. Hány olyanról van szó a történelemben, amelyet aranyképhez hasonlítottak. A lényeg az, hogy a kőnek egyetlen birodalom sem tud ellenállni.

Nekünk is van birodalmunk: saját vágyaink, terveink, a mi megszerzett javaink. S egyszer csak jön a kő, Isten ítéletének köve, s minden romba dől. De nem ez a teljes kijelentés, amely Dániel prófétának adatott. Mert az isteni kő nem véletlenül jön, és nem találomra zúz össze mindent. A kőnek célja van, amelyet Isten adott neki. S amely nem cél nélkül zúzza össze a világ országait, hanem azért, hogy helyet készítsen Isten örökkévaló országának.

Bennünk is azért tör össze sok mindent, hogy helye legyen életünkben az ő országának, uralmának. E kő, amely kéz érintése nélkül leszakad, Isten országának előkészítője. Feladata nemcsak

„Uralkodásának második esztendejében álmokat látott Nebukadneccar, és nyugtalan lett a lelke, és nem tudott tovább aludni”.
(Dán 2,1)

Bibliaolvasó kalauz

JÚLIUS

1 H	Mt 5,13–16	Neh 4
2 K	Mt 5,17–20	Neh 5
3 Sze	Mt 5,21–26	Neh 6
4 Cs	Mt 5,27–30	Neh 7
5 P	Mt 5,31–37	Neh 8
6 Szo	Mt 5,38–42	Neh 9
7 V	Mt 5,43–48	Neh 10
8 H	Mt 6,1–4	Neh 11
9 K	Mt 6,5–15	Neh 12
10 Sze	Mt 6,16–18	Neh 13
11 Cs	Mt 6,19–23	Eszt 1
12 P	Mt 6,24–34	Eszt 2
13 Szo	Mt 7,1–5	Eszt 3
14 V	Mt 7,6–11	Eszt 4
15 H	Mt 7,12–14	Eszt 5
16 K	Mt 7,15–20	Eszt 6
17 Sze	Mt 7,21–23	Eszt 7
18 Cs	Mt 7,24–29	Eszt 8
19 P	Mt 8,1–4	Eszt 9,1–19
20 Szo	Mt 8,5–13	Eszt 9,20–10,3
21 V	Mt 8,14–17	Zsolt 1
22 H	Mt 8,18–22	Zsolt 2
23 K	Mt 8,23–27	Zsolt 3
24 Sze	Mt 8,28–34	Zsolt 4
25 Cs	Mt 9,1–8	Zsolt 5
26 P	Mt 9,9–13	Zsolt 6
27 Szo	Mt 9,14–17	Zsolt 7
28 V	Mt 9,18–26	Zsolt 8
29 H	Mt 9,27–31	Zsolt 9
30 K	Mt 9,32–38	Zsolt 10
31 Sze	Mt 10,1–23	Zsolt 11

az, hogy összezúzzon valamit, hanem sokkal inkább, hogy felépítsen valamit. E kőben Jézust kell meglátnunk, aki a szegletkő. Nem lehet itt másra gondolni, csak arra az országra, amelynek eljövételét maga Krisztus jövendölte meg.

Dániel ezt még nem láthatta. A látomást az Újszövetség üzenete tölti ki. Jézus találja meg a kő küldetését s ugyanakkor beteljesedését is. Az a hely, ahol a kő mindent összezúz, de ugyanakkor mindent helyreállít, Jézus keresztye. Ott Isten haragjának rettenetes köve Jézusra zúdult és őt is szétmorzsolta. A kő ott volt a sír száján, de Isten angyala elhengerítette a követ és legyőzte a halált. Húsvét óta létezik egy hely, ahol menedéket, oltalmat, vigasztalást találhatunk.

Ez a kő még mindig munkában van. Isten ítéletei végigzúdulnak e világon. Most még sóhajtozunk a kő pusztításai miatt – mondaná Pál apostol. De hitben már látjuk azt a helyet, ahová a kő nem tud eljutni, ahol Isten megálljt parancsol neki. S mi várjuk ama napot hitben, amikor megérkezik hozzánk az örökkévaló ország. Amikor minden földi birodalom és ország megszűnik, és csillogásával eljön Isten országa.

Kórházlelkészek Erdélyben

• KOLOZSVÁR

Buzogány Emese, Megyei Sürgősségi Klinika
Elérhetőség: e-mail: buzoganyemese@gmail.com,
tel.: 0740-368663

Balogh Gyöngyi, Onkológia

Elérhetőség: e-mail: gybalogh@gmail.com,
tel.: 0740-295770

Erdélyi Tünde, III-as belgyógyászat

Elérhetőség: e-mail: erdelyitunde68@yahoo.com,
tel.: 0731-159892

• MAROSVÁSÁRHELY

Korodi Csaba, Megyei Kórház

Elérhetőség: e-mail: csabakorodi62@gmail.com,
tel.: 0723-331317

Lakatos Gabriella, Megyei Kórház

Elérhetőség: e-mail: lakatos.gabriella@gmail.com,
tel.: 0746-091941

• BRASSÓ

Magyari János, Megyei Kórház

Elérhetőség: e-mail: magyariioan@yahoo.com,
tel.: 0721-564553

• BÁNFFYHUNYAD

Lukács Margit, Városi Kórház

Elérhetőség: e-mail: lukacsmanyika@yahoo.com,
tel.: 0724-056691

• SEPSISZENTGYÖRGY

Orbán Edit, Megyei Kórház

Elérhetőség: e-mail: edit.orban@yahoo.ca,
tel.: 0729-807973

Délutáni szolgálat – kell a kapaszkodás

Sok helyen nincs már valós igény, érdeklődés a vasárnap délutáni istentiszteletre. Nálunk ezt úgy oldottuk meg, hogy a délutáni helyszínt áthelyeztük a közeli időszobába. Időnként a gyülekezetből is elkísér valaki. Körülnézni, barátkozni, felkeresni egy-egy régi ismerőst, szomszédot. Vagy csak bekapcsolódni az istentiszteleti közösségbe. Általában másodjára szól a harang, amikor megérkezem az intézménybe. Széljárástól függően többnyire ide is elér a hangja.

Fotó: Kiss Gábor

Így tehát vasárnap délutánonként négy órától a tágas ebédlő átalakul templommá. A gyülekezet igazi ökumenikus közösség, főleg reformátusok és katolikusok alkotják. Sokat éneklünk, főleg ismertebb dallamokat, hogy könnyű legyen bekapcsolódni. Ilyenkor megfigyelhető néhány átszellemült tekinteten, ahogy egy-egy jellegzetes, számára kedves ének hallatán sok-sok évtizedet visszautazik az időben. Talán egy gyermekkori hittanórára, istentiszteletre, ahol tele szájjal fújták a jól ismert zsoltárt vagy dicséretet. Felidéződik a gyermekkor, néhány emlékép a múltból, amikor még...

Hitvallás, rövid igehirdetés, ima, sok ének – ebből áll a félórás istentisztelet. A végén pedig sok iratmissziós olvasnivaló a Felvidéktől Budapesten át Erdélyig. Így rajzolódik ki a református Kárpát-medence... Az is ott tükröződik az arcokon, hogy e rövid alkalmak egyensúlyt, megnyugvást jelentenek az idős emberek testi, lelki elesettségében, a szeretetotthonban töltött utolsó életszakaszukban. Éppen ezért számítanak rá, s hiányolják, ha elmarad. A jelenlét pedig sokszor a délelőtti, templomi istentisztelettel is vetekszik. Van, aki az énekeskönyvét is magával hozza, mások itt, életük végén kezdenek el aktívan „templomba járni”. Bárhogy is, itt még van egy kis idő megtalálni Istent.

Az igehirdető számára is semmi máshoz nem hasonlítható megtapasztalással bírnak ezek az alkalmak. Sietős, rohanó világunkban, ahol tele van a határidőnaplónk és a fejünk, néhány lépéssel mindig előre gondolkodva itt kissé mi is megállhatunk legalább egy stációnyi időre. Ám ami talán ennél is fontosabb: az idős emberek nyomorúságait, fájdalmas leépülését látva itt nyílik ki leginkább lélekben a hála érzése mindazért, amink van. Az időtől és élettől kezdve a családig, közösségig.

Így válik a szeretetotthon a jóleső feltöltődés helyszínévé. Amit éppen ezért nehéz lemondani, mert az ember azt látja a szemekben, hogy várják, számítanak rá. Kell az a kapaszkodásnyi ige, a stációnyi nyájközösség.

| FÁBIÁN TIBOR |

Otthon vagyunk-e itthon?

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem konferenciája Zeteváralján

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) május 1–5. között a zeteváraljai Deság üdülőtelepen tartott akadémiai napokat. E civil szervezet 55 éve alakult svájci székhellyel, és célul tűzte ki a magyar kultúra ápolását, főleg a diaszpórában élő magyar értelmiségiek összefogását.

Működése első két évtizedében könyvkiadást is felvállalt, főleg a külföldre került magyar írók műveit terjesztette. 1989 után a Kárpát-medencében alakított testvérszervezeteket, és gyakran itt rendezte éves találkozóit is, amelyeken egy-egy konkrét téma megvitatására került sor.

A konferencián az elvándorlással kapcsolatos helyzetet, okait és az itthonmaradás lehetőségét vizsgálták

Idén Zeteváralján az *Otthon vagyunk-e itthon?* témát jártuk körül. A témaindító előadást dr. Kolumbán Vilmos püspökhelyettes tartotta. Az ötnapos találkozóra 45 személy jött el hét országból, akik két fő kérdést vitattak meg:

- a kisebbségi helyzetben élő magyarok oktatási helyzetét az óvodás kortól az egyetemig;
- az elvándorlással kapcsolatos helyzetet, okait és az otthonmaradás lehetőségeit.

Színvonalas előadásokra és kerekasztal-beszélgetésekre került sor, de a kulturális és a vallásos része sem hiányzott e konferenciának. A reggeli áhítatok a református, katolikus és unitárius lelkészek tartották. A konferencia záróistentiszteletére a székelyudvarhelyi Bethlen-negyedi templomban került sor.

Az EPMSZ kezdettől fogva ökumenikus irányultságú szervezet volt. Az ökumené jegyében május 1-jén több konferenciázó vett részt Zeteváralján a helyi római katolikus búcsún. Május 3-án a kulturális est keretében nagy öröm volt a szentegyházi gyermekkórust meghallgatni, majd másnap két helytörténeti kiránduláson részt venni a Madarasi-Hargitán és Szeleykefűrdőn. Utóbbi helyen megtekintettük a Mini-Erdély Parkot és az Orbán Balázs Múzeumot.

Külön köszönet jár a helyi idegenvezetőnek és a konferencia helyi szervezőinek, valamint a konferenciánkat támogató erdélyi egyházkerületnek.

| VARGA PÁL, az EPMSZ elnöke |

Az utolsó erdélyi diakonissza

Mennybemenetel ünnepén 96. születésnapján köszöntöttük az ótordai gyülekezet legidősebb tagját özv. Korbeczky Ferencné Orbán Annát, Ágnes testvért, aki 1928. május 9-én Vajdakamaráson született. A családban és a gyülekezetben is Ágnesnek vagy Ági nének szólítják Anna helyett, mivel ezt a nevet vette fel a kolozsvári Diakonissza Intézetben, ahová 1946-ban lépett be két másik vajdakamarási lánnyal együtt. Társai nem bírták a nehéz életkörülményeket, ezért rövid idő után elhagyták az intézetet.

Ágnes a nehézségek ellenére kitartott, és nagy szeretettel emlékezik arra az időre, illetve Borbáth Dániel lelkipásztor-igazgatóra. Minden

Ágnes testvér úrvacsorát vesz a lelkipásztortól

reggel korán keltek, áhítattal kezdték a napot, igét olvastak és imádkoztak, ezután mentek át az 1944-ben bombatámadás miatt megrongálódott, de a következő évben újjáépített otthonból a kolozsvári hídelvei templom mögötti református kórházba.

Egy évvel később hetedmagával együtt került Tordára. A városban a kórházban laktak, és ott számukra ételmet biztosítottak. Fizetés nélkül végezték a szeretetszolgálatot. Ágnes testvér kezdetben a fertőző betegek között dolgozott, s volt olyan időszak, hogy fél esztendeig el sem hagyhatta a kórházat.

Diakonissza társai közül szeretettel emlékezik Irma és Emília testvérekre, akik később visszaköltöztek Székelyföldre, szülőföldükre, Orsolya testvérré, aki Kolozsvárra távozott, valamint Etelka és Antónia testvérekre, akik Tordán maradtak.

Életükben az 1949-es év hozott fordulatot, amikor az állami hatóságok megszüntették az intézetet. Akkor kellett levetniük a diakonissza ruhát, de lehetőséget kaptak arra, hogy az egészségügyben tovább dolgozzanak. Ágnes testvér Tordán maradt. Polgári beosztott lett. A továbbiakban szakképzésben részesült, s először a sebészetben, majd a szülészetben dolgozott.

Családot alapított, s mivel házassága első tíz évében nem jött a várt gyermekáldás, magához fogadta tízéves unokahúgát, Manyit. Aztán megérkeztek saját gyermekei is, Amália és Ferenc, így bővült öttagúra a család, amelyben egyetértés és szeretet volt. Ötvenöt évesen, első unokája megszületésekor lett nyugdíjas.

A gyülekezet, Isten háza fontos helyet töltött be az életében. Az Istentől kapott szeretet vezette életét mind a diakonisszai szolgálatban, mind a közösségi életben. Közben az élet őt is megpróbálta, mert 84 évesen arcrákkal műtötték és agyvérzés is érte, de mindkettőből felépült. Úrvacsorai közösségben, otthonában, lányaival együtt adunk hálát Istennek életéért, szolgálatait. Kedvesen jegyezte meg, hogy olykor egy-egy nevet elfelejt. Annyi ereje még van, hogy kertjét gondozza.

Talán ő az utolsó, élő diakonissza szolgálatot végzett testvér. Életét őrizzé az Úr, akinek mindvégig szolgált!

| NAGY ALBERT ótordai lelkipásztor |

Egy „emberbaráti” orvos

Kétszáz éve hunyt el Gecse Dániel (1768–1824)

1. Az 1811-ben létesült Szentgyörgy utcai kórház főorvosa lett, ahol orvosi teendőit „pontossággal, hívséggel, emberi szeretettel végezte”.

A város egyik legkedveltebb orvosa volt, mivel sok szegényt ingyen gyógyított, gyógyszerrel látta el a rászorulókat. Fő célja volt a város szakszerű egészségügyi ellátása, az orvoshiány felszámolása, a bábák szakképzésének a javítása, a kívánatos higiéniai viszonyok biztosítása.

Gazdag szakmai életpályája mellett Gecse Dániel nevéhez leginkább az általa létrehozott „emberbaráti intézet” kötődik. Az alapítvány létrehozásának gondolata akkor született meg, amikor 1818. június 28-án részt vett a református főiskola állandó megtelepedésének százéves ünnepélyén. 1820-ban 2000 forintos kezdőtőkével alapítványt hozott létre azzal a kikötéssel, hogy kamatai száz évig tőkésítsenek, s azok a kitűzött jótékony célra legyenek felhasználhatók. Száz éven keresztül az alapítvány sok segítséget nyújtott a rászorulóknak, ám az első világháború utáni pénzbevéltés miatt az alapítvány elértéktelenedett, s 1934-ben az intézetet felszámolták.

Gecse Dániel Institutum philanthropicum („emberbaráti intézet”) névvel illetve alapítványát. Meghagyta, hogy az összeg egyik felével

a református kollégium tetszése szerint rendelkezhet majd, a másik rész felhasználásáról pedig „a főconsistorium a maga bölcs és jó elnézése szerint mindenkor szabadon határozzon”. A kamatok felhasználhatóságát nem részletezi az alapszabályzat, felhívja viszont a majdani előljárók figyelmét a „kollégium fizikai és morális állapotjának előmozdítására”.

Munkásságát legteljesebben az a kiadvány ismerteti, amelynek címe *Néhai orvos Gecse Dániel életrajza, emberszereteti intézete és annak rövid felvilágosítása*. Névtelenül kiadta Antal János erdélyi református püspök, aki így vallott Marosvásárhely humánus orvosáról: „mindenkor támaszt az emberiség jóltevő atyja hazánkban és nemzetünkben olyan nemes lelkű férfiakat, kik a haza oltárára feltett áldozatot híven megőrzik.”

Gecse Dániel egyike azon vásárhelyi orvosoknak, akik a helyi vonatkozásokon túl elismert tudósok voltak, és maradandót alkottak az orvostudomány, valamint a jótékonyág területén. „Szépen nyilatkozik meg benne a vallási türelmesség és a magyar nemzeti érzés, amely az egész lényét átható általános emberszereteten is minduntalan átszillog. Kíváncsi volna, hogy példája ne csak elismerést és dicsőítet váltson ki a lelkekben, hanem tehetősebb s mil-

liókat szerzett orvosoknál és más polgároknál követésre is találjon” – írták róla utódai.

Példamutatása számunkra is kihívás. Hivatástudat, emberszeretet, áldozatkészség, a közösség szolgálatának mindenkor elsőbbsége az egyéni érdekek szemben – mind rá illő jellemzők. Jó lenne, ha ma még többen lennének azok, akik nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is bizonyítanak, hogy az ő követői. Hogy a ravatalnál búcsúbeszédet mondó Teleki József szavai beteljesülhessenek: „adjon Isten minden mívelt népnek minél több Gecse Dánielt!”

| DR. ÁBRÁM ZOLTÁN |

Három fiók, három téma

1. | – Mekkora a református közösség?

– A Kolozsvártól mindössze 34 km-re fekvő mezősegi Magyarszovát mintegy 300 lelket számlál. Templomos közösség, amely megéli a hitét, ezért öröm a tagjának lenni. A településen két nagy felekezet, az unitárius és a református él együtt. Az unitáriusok valamivel többen vannak, ők Árpád-kori templomba járnak, a református templom első írásos említése 1682-ből származik, amely 1838-ban átépült. Mai formáját 1888-ban kapta, domboldatra épült. Délelőtt a vasárnapi istentisztelet előtt az iroda ablakából szoktam figyelni, hogy az idős aszszonyok 30–40 perccel hamarabb elindulnak, hogy a sok lépcsőt legyen idejük megmászni. A templomot négy-öt évente folyamatosan kellett javítani, ezért a magyar kormány segítségével tavaly – egy pályázat során elnyert pénzből – az ingatlan új alapzatot, vízelvezetést kapott, a gyülekezet pedig a toronyban levő nagy haragnak külön haranglábat épített.

– Hogyan él a gyülekezet?

– Aktív gyülekezeti élet folyik az egyházközségben. Közel vagyunk Kolozsvárhoz, ezért az ifimunka és az ifjúsággal való kapcsolattartás nehézkes, hiszen sokan ingáznak vagy munkát vállalnak a városban. Nőszövetségünket a presbiterfeleiségek alkotják, akik többek között a szeretetvendégségek szervezésében segídeknek. Felnőtt bibliaórák csoportunk is van, amelyet fiatalok és középkorúak alkotnak, a szombat este 7 órai alkalomra van, aki Kolozsvárról vagy éppen Szászfenesről érkezik családdal együtt.

– Van kinek szervezni gyermektábort?

– A gyermekek számára a szomszédos Vajdakamarással együtt szoktuk megtartani a vakációs bibliahetet: a hét egyik felében az egyik, a másik felében a másik gyülekezetben vagyunk együtt a fiatalokkal. Egy-egy ilyen alkalommal 50–60 gyerek is összegyűl, ám inkább a városról a nagyszülőkhöz hozott fiatalok alkotják a tábort. Nálunk kevés a gyerek, két évig konfirmándusunk sem lesz. Ezért nyaranta rendkívül örvendünk, hogy gyerekzsivajjal telik meg a gyülekezeti ház udvara.

– A gyülekezetben nemrég generális vizitációt tartottak. Miként zajlott a bizottsági munka?

– A vizitációs bizottság a közösség lelki és anyagi életét vette számba. Egyes tagok az általános anyagi ügyvitelt vizsgálták, mások a jegyzőkönyveket és lelkési jelentéseket nézték át, a missziói előadó a felnőtt bibliaórák csoporttal és a gyerekekkel foglalkozott, a püspök a nőszövetséggel beszélgetett. Délután találkoztak a presbitériummal, beszámoltak a vizsgálat eredményéről.

– Hogyan fogadta a gyülekezet a püspöki látogatást?

– Öröm és ünnep a gyülekezet számára, amikor a püspököt és a vizitációs bizottságot fogadják. Nagy lelkesedéssel és izgalommal készültünk a látogatásra, hiszen számomra is valami új volt, ugyanis öt éve kerültem a gyülekezetbe. Mindenki kivette a részét a segítségben. Egyik idős 87 éves egyháztagunk, aki 38 évig töltött be presbiteri tisztséget, ünnepi köszöntőket szokott írni hasonló alkalmakra, most sem volt ez másképp. Soós Dezső bácsi különben nem emlékszik, mikor volt Szováton utoljára püspöki

vizitáció. Kató Béla – ahogy a prédikációban elmondta – 50 évvel ezelőtt járt a faluban teológusként, amikor Kozma Zsoltot (akkori szováti lelkipásztort, később 17 évig teológiai tanárt) látogatta meg egy diáktársával.

– Hagy-e nyomot egy ilyen látogatás az emberekben?

– Szerintem mindenki örömmel emlékszik vissza az együtt töltött időre. Még az egyik fiatal vallásórák is, aki nagy lelkesedéssel mesélte a bizottsági tagnak az egyik bibliai történetet. Valószínű, a jelenlegi presbiterek is később jóleső érzéssel gondolkodnak vissza a püspöki vizitációra, amikor Soós Dezső bácsi korúak lesznek. Ünnepi hangulat volt az istentisztelet alkalmával is, amikor az egyházmegye lelkipásztoraival együtt megtelt a templom, és hangosan zengett az Istent dicsőítő énekektől.

– Mennyire élnek a néphagyományok a faluban?

– Élnek és igyekszünk éltetni is azokat. A fiatalok jeleskednek a néptáncban. Két alkalommal a Csoóri Sándor Alapítványtól nyert pályázat útján mezősegi népviseletet készítettünk Szamosújváron. Maneszes Márton gyülekezetünk kántora volt mintegy négy évtizeden keresztül, ezen kívül hegedűsprímás, emléktáblája a gyülekezet kántori lakásán látható. Valószínű ennek hatására is Maneszes Márton (csupán névről) kolozsvári operaénekes kezdeményezte az *Egy Mezősegi nap Magyarszováton* című rendezvényt, amelyet már három alkalommal szerveztek meg, idén negyedik alkalommal került rá sor a szováti fiatalok segítségével. Ennek a lényege az, hogy ápolják, őrizték és vigyék tovább a néphagyományokat.

– Kolozsvár közelsége miatt nem ürül ki a falu?

– Érdekes módon nem. Kiöregedő közösségről van szó ugyan, de azt tapasztalom, hogy az idősebbek átadják a fiataloknak a városi lakásukat, ők pedig kiköltöznek a faluba. Kevés a keresztelő, az apadás jelentős lenne, ám 2021-ben és idén is több mint 14 család költözött vissza a településre, tehát a lélekszám így nem apadt. A falu nagy része mezőgazdasággal foglalkozik, mások a közeli gyárakban dolgoznak. Az emberek mindent megtermelnek maguknak, három-négy csarnok is üzemel a faluban, amely szerződésben van kolozsvári tejfeldolgozókkal.

– Milyen újításokkal próbálja pásztorolni a gyülekezetet?

– A 300 lelkes gyülekezet ideális, mert átfogó képet tudok kapni a közösségről. A hívek megnyílnak, közvetlenek, bekapogtatnak a lelkési lakásba, s elmondják, milyen gondjuk van, mit szeretnének megbeszélni. Ez a hozzáállás még a vidéki gyülekezetekre sem mind jellemző. Egy fiókos dobozt állítottunk fel a templom portikusában három témával. Az egyik ilyen a szolgálatokban való segítség: az emberek papírra ráírhatják, miről szeretnének igehirdetést hallani. A másik a családlátogatásról szól: megírhatják, hogy a szokásos évi családlátogatáson kívül kik várják látogatóba a lelkipásztort. A harmadik fiók az imatéma. Ide olyan jellegű cetlik kerülnek, amelyekre névtelenül azt írják az igénylők, hogy szeretnék, ha istentiszteleten egy adott családban élő megkötözött, alkoholizmusban vagy más betegségben szenvedő személyért imádkoznánk. Egy imahéten állítottuk fel a dobozt, és visszajelzés, a szolgálatom során sokat segít.

A Magyarszováton tartott püspöki vizitáció alkalmával a templomban ünnepi istentiszteletre került sor

Kereszt(yén)rejtvény

A fősorokban Mentovics Éva verséből idézünk.

Vízszintes: 1. Az idézet első sora. 15. Régi iskolatípus. 16. Ibolyakék ásvány. 17. Kissé kicsi! 18. Rangjelző szó. 19. ...-borsa; a leglényegese. 21. Vegyi funkció csoport. 22. Midianita király volt (bibl.). 23. Mozart 36. szimfóniájának névadó városa. 25. ... Ramazzotti; olasz énekes. 27. Üres a tál! 28. A történetírás műzsája. 29. Üdv, latin! 30. Arcél. 31. A harmadik sor. 33. Beidéz! 34. Avala! 35. Mégis (ang.). 36. Tömegközlekedési jármű. 38. Mintát visz fel a kelmére. 39. Brit sziget. 40. A Kraftwerk együttes tagja (Rosko). 41. A necc közepe! 43. Pont a szélein! 44. Nota bene (röv.). 46. Azután! 47. A lítium-hidrid vegyi képlete. 49. Klubigazolványa van. 51. Ógörög piactér. 52. Becézett Ibolya. 54. Hím sertés. 55. Beinal! 56. Alig moccan! 60. ... Armando Maradona; argentin focista volt. 64. Alkalmi (röv.). 65. ... lány; minden nevető csitri. 66. Villaágak! 67. Szavazategyűjtő láda. 68. „Szertenézett, s nem ...” (Kölcsey). 69. Ehhez hasonló. 70. A Pinkába ömlik. 72. ... Haan; holland fociedző. 74. Mozgatórugó. 75. Szakadt bérlet! 76. Te érted. 78. ...-föld; terület Antarktiszon.

Függőleges: 1. A második sor. 2. Fajtisza ló. 3. ... a robot (Asimov). 4. Zőrej. 5. Ady Endre egyik álneve. 6. Forradalmat vérbe fojt. 7. Igló centrum! 8. Filmrendező (Kornél). 9. Színművész (Áron). 10. Cosí fan ...; Mozart vígoperája. 11. Atta ...; Heine költeménye. 12. A Rhône jobb oldali mellékfolyója Franciaországban. 13. Néma vita! 14. Tervet megvalósít. 20. Terepjáró-márka. 22. Nehezen, akadózva mond valamit. 24. A viláért se! 26. Osztályfőnök (röv.). 28. Ocskó-...; festőművész (Kata). 30. Lövöldözés festékgolyókkal. 32. Amerikai filmrendező (Quentin). 34. Ház épül rá. 37. Citromszelet! 42. Szivarka. 45. Ali a mesebeli. 48. Magyar színésznő volt (Hanna). 50. A libaólból hallatszík. 53. Zselészerű állapot. 57. Korai vég! 58. Közép-ázsiai hegység. 59. Észet nagyváros. 60. Francia író (Alexandre). 61. Irányzat (röv.). 62. Szentkuthy Miklós esszéregényének nőalakja. 63. ... masala; indiai fűszerkeverék. 64. Kettő odaesik! 65. A befejező sor. 68. A völgybe jut. 70. A Balaton vizét levezető folyó. 71. Étkezés (röv.). 73. Krétahegy! 76. Majd a széleken! 77. Ezzel szemben. 79. Lakásbejárat!

Vakáció!!!

Előző rejtvényünk megfejtése: A pünkösdi rózsza kihajlott az útra, én édesem, én kedvesem szakassz egyet róla.

| Készítette CSATLÓS JÁNOS |

Gasztrosarok

Spenótos-kecskesajtos cukkinis tócsni

A cukkini az egyik legsokoldalúbb zöldség, amely számtalan módon és formában felhasználható sós tócsniktól kezdve salátákon át édes muffinokig (süteményszalámi). Érdemesebb nyáron vásárolni, amikor főszezonja van, ahogy a spenótot is inkább a meleg(ebb) időszakban. Ez a tócsni kiváló étel a forró nyári napokra, a hideg mártogatóssal és friss zöldségekkel egyenesen felüdülés, nem mellesleg könnyen emészthető, ízletes és tartalmas étel.

Hozzávalók: 2 közepes cukkini lereszelve, 3 kisebb marék baby spenót, 120 g kecskesajt, vagy feta sajt összetörve, 2 kisebb hagyma apróra vágva, vagy darálva és levét kinyomva, 3-4 cikk fokhagyma összetörve, 3 tojás, 1 púpozott teáskanál sütőpor, só, bors, kapor vagy petrezselyemlevél ízlés szerint, 5-6 evőkanál liszt (amennyit felvesz és még lágy marad a massa, de nem vizes), olívaolaj vagy egyéb olaj a sütéshez

A mártogatóshoz: 300 g görögjoghurt, 2-3 cikk fokhagyma összezúzva, 1 nagyobb vagy két kisebb uborka apró darabkákra vágva, só, bors, 1 ek olívaolaj, 1 ek citromlé (mindent jól össze kell keverni)

Elkészítés. A cukkiniket nagy lyukú reszelőn lereszeljük, kicsit megsózzuk, összekeverjük, hagyjuk állni nagyjából tíz percet, majd kézzel

vagy egy kendő, szűrő segítségével eltávolítjuk, kifacsarjuk belőle a vizet, amennyire csak lehet.

A reszelt cukkinihez jön majd a tojás, a spenót (ezt előzőleg már késsel felaprítjuk kisebb levelekre), az összemorzolt sajt, hagyma, fűszer, sütőpor, végül a liszt, amely lehet több és kevesebb is, mint az 5-6 evőkanál. Arra figyeljünk, hogy ne legyen sem túl vastag, sem túl folyékony a massa.

Egy serpenyőben olajat hevítünk, de semmiképp ne bő olajban süssük ki, nagyjából 2-3 ek olaj legyen. Vigyázzunk, hogy „lassabban” süljenek, legyen idejük kissé megemelkedni és belül is átsülni. Amikor már szép piros lett az aljuk, fordítsuk át óvatosan, és a másik felüket is pirítsuk meg.

Egy papírtörölkőre szedjük ki, majd következhet a tálalás. Rendkívül finom együtt a joghurtos mártogatóssal. Ha lehet, ezt ne hagyjuk ki, illetve friss, szezonális zöldséget is ehetünk mellé.

| SZABÓ ANITA |

Digitális világbörtön? Emberrobotok, robotemberek?

Töprengések a mesterséges intelligenciáról

Mindent vizsgáljatok meg:
a jót tartsátok meg (1Thessz 5,21)

Pál apostol buzdító figyelmeztetése mértékadó lehet abban is, ahogyan korunk egyik legnagyobb kihívásáról, a mesterséges intelligenciáról (a továbbiakban MI) gondolkodunk, vagy csak mérsékelten élünk vele, rajongunk érte vagy kellő józansággal viszonyulunk hozzá.

Ez a thesszalonikai norma vezeti vizsgálódásunkat most is. Ugyanis olyan izgalmas kérdések foglalkoztatják az embereket, mint az, hogy van-e lelke az MI-nek, vagy inkább óriási adat- és információhalmaz az, amivel rendelkezik. Lehet-e hite a gépnek? Mi lesz, ha öntudatra ébrednek a nagykapacitású memóriával felruházott gépek? Mi lesz, ha működésük kizárólag azoktól az informatikusoktól függ, akik tiszta vagy tisztátalan szándékaik szerint alakítják az algoritmusokat? Mert most még a gép az emberektől függ, de mi lesz, ha az emberiség a mesterséges intelligenciától és a géptől függ majd? Egyszerűen fogalmazva: hol van a virtuális műintelligencia helye az Isten által teremtet ember és az ember által alkotott digitális világ között? Reális-e a veszély, hogy a robotok elterjedése emberrobotokká alacsonyítja az istenképiségre teremtet embert?

Az ember eredendő elhajlásai az édenkerti lázadás óta letörölhetetlenül kísérik földi életét. Ha nincs isteni ellenőrzés, akkor a szabadság is szabadoossággá válik rombolva, ártva, mintsem építve az emberiséget.

A modern technikai eszközök bálványozása és istenítése hatalmas teherterele, kísérője az MI-nek is. A média és a reklámpar a józanság felől gyakran eltoltja a rajongás irányába a mesterséges intelligencia világát, többet ártva ezzel, mint használva.

Csak két álláspontot említek. Kørsgaard dán filozófus már évekkel ezelőtt felhívta tanulmányában a figyelmet arra, milyen veszedelmek járhatnak együtt az MI-vel. Pontosabban azzal, hogy mire programozzák a műintelligenciát, a „virtuális embert”. Számos tényezőt mérlegelve a következő megállapításra jutott: ha a mesterséges intelligenciának nem lesz nemzetközi jogi ellenőrzése, 2050-re a robotemberek emberrobotok rabszolgatársadalmává változtathatják a világot. Digitális világbörtönné – ahogy a dán szakember fogalmazott.

A másik szélsőséges formája a bálványimádás 21. századi formájának az, amelyet Anthony Levandowski évekkel ezelőtt akart megvalósítani. A „Szilikon-völgyi próféta” új vallást kívánt alapítani, a Mesterséges Intelligencia istenségének a kultuszát, s ennek érdekében az első ilyen egyházat is megalapította. A jövő útjának nevezett vallását azonban nem engedélyezték.

Ez és más hasonló törekvések – hogy a hagyományos vallásokat, hiteket technicista istenségekkel váltsák le – komoly kihívást jelentenek a keresztyénség számára. Miközben a bibliai világlátás realitásait a technika és az emberi szellem bálványaival próbálják kiiktatni, csak emlékeztetni szeretnék arra, hogy voltak-vannak gondolkodók, akik bibliai indíttatással szólaltak meg. Köztük Peter Berger osztrák vallásszociológus az 1990-es években, a hol-

Ne csak a rosszat lássuk. Az MI-t a reumatológiában és autoimmun kórképekben haszonnal tudják alkalmazni

land Hermann Dooyeweerd az 1960–70-es években. Vagy az indiai kortárs református filozófus, V. Mangalwadi. Ők egymástól térben és időben némi távolságban ugyan, de egységesen arra utalnak, hogy ha az emberiség letér az ősi vallások valóságáról, az istenhit és istentudat által megformált humánkultúra útjáról, elveszíti vallási önazonosságát. Ez pedig végzetes identitásvesztéshez vezet, s az ember már maga sem tudja, fiú-e vagy lány. Így aztán mindenfajta manipulációnak ellenőrzés nélküli engedelmes követője, sőt áldozata lesz.

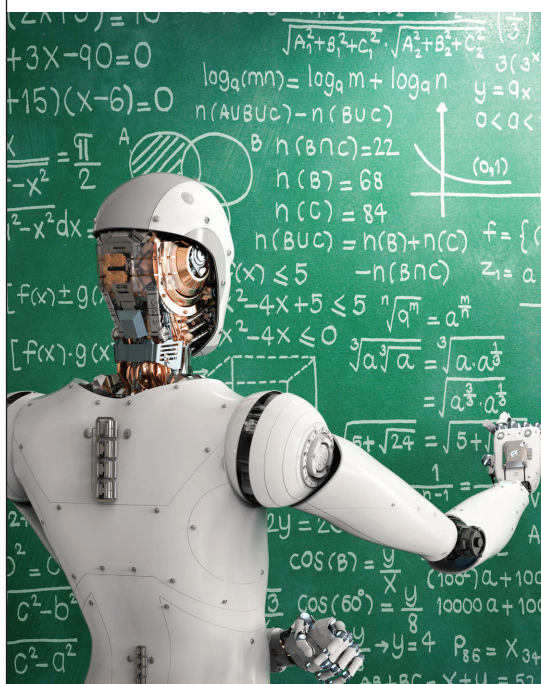
A tét tehát óriási, az alapkérdés pedig a következő: a mesterséges intelligencia és a körülötte egyre-másra ideológiákat gyártók intellektuális és erkölcsi színvonala milyen szinten áll?

Nem véletlenül fogalmazott Thomas Rachel német politológus *Hit és mesterséges intelligencia* (2022) című nagyszabású tanulmányában így: „kerülnünk kell olyan szélsőségeket, amelyek a technológiai fejlődést apokaliptikus látomások kereteibe helyezik. Így a démonizálás tényét is, miszerint az egész MI rossz, éppúgy, mint a haladás totalitárius-technikai ideológiáját, amely egyeseknél már az emberisten mítoszába torkollik”. Arra is figyelmeztet protestáns gondolkodóként, hogy az MI-nek a mai napig nincs általánosan elfogadott meghatározása. Ezért az intelligenciáról a szó eredeti értelmében csak az embernél, mint teremtménynél beszélhetünk. A mesterséges intelligenciának nincs biológiai alapja, nincs önálló élete. És nincs tudása a világról, nincsenek évmilliók óta formálódó, létezésszínező, variálódó érzései és nincs öntudata.

A naiv technicista rajongást egyértelműen lehűti az a mára már egyre inkább felismert és megfogalmazott buktató, amelyet Markus Gabriel kortárs német-amerikai filozófus neve fémjelez. Szerinte a digitalizáció előrehaladása azzal is fenyeget, hogy kellő és hatékony jogi ellenőrzés nélkül a jövőben valódi „digitális proletariátus” alakul ki. S ez az új réteg a tudatlanság, az ignorálás és a tudatos letompítás révén teljes digitális kiskorúságban fog maradni. Márpedig a keresztyén felfogás szerint Isten az embert a maga képére és hasonlatosságára, azaz szabadnak teremtette. Ezt a szabadságot lehelte bele az első ember lelkébe.

A vízvázlat kérdése az MI kapcsán ez: ha az ember lelkét nem tud a gépbe lehelni, csak információt, milyen lesz az információ, amelyet beleír a gépbe, hogy aztán azzal a gép a maga működési elvei szerint rendelkezzen?

Mindenesetre legutóbb olvastam a Bing oldalán (a Bing egy 2009-ben bemutatott internetes keresőrendszer) a létezésünket már láthatatlanul és kéretlenül is behálózó, csaknem foglyul ejtő MI-világgal kapcsolatosan egy fontos figyelmeztetést. Példaértékű, de ezt is jó megfontoltan fogadnunk. Így szól: „tanuljunk együtt! A Bing mesterséges intelligenciával működik, így előfordulhatnak meglepetések és tévedések. Ellenőrizze a tényeket, és tegye a következőt: osszon meg visszajelzést, hogy tanulhassunk belőle és fejlődhessünk”.

Az MI nem csak számol, állítólag 400–500 éve abba-hagyott festményeket is be tud fejteni

„Annyira megszerettük Nyárszót, hogy nem tudjuk elengedni Sárvásárt”

1. | Miért fontos arról beszélnünk, ami már megtörtént? Manapság egyre könnyebben feledkezünk meg dolgokról, elfelejtjük a szülőfalunkat, a tanítóinkat, akik az úton vezettek. Ez az összejövétel azonban azt is bizonyítja, hogy mi nem felejtünk, hanem megbecsüljük mindazokat, akik előttünk jártak – egészítette ki gondolatait. Ünnepi beszédben a püspök az esperes békeséget teremtő, segítő tevékenységét is megköszönte, aki minden probléma élén segítőként állt hívei mellett.

Ambrus Attila egyházkerületi főgondnok ugyancsak hálás szavakkal szólt az egybegyűltekhez, megköszönve, hogy a pünkösdtől egy nagy család, az erdélyi reformátusság körében ünnepelheti: „hálatelt szívvel állok itt, mert közösségünket megtartotta az Úr, mert önöknek hűséges pásztort adott, aki 30 éve végzi szolgálatát.” Póka András György, a kalotaszegi egyházmegye főgondnoka szintén Vincze Minya István lelkipásztor 30 éves szolgálatát emelte ki beszédében. „Senki sem lehet próféta a maga hazájában, de a kivétel erősíti a szabályt” - Vincze Minya István nemcsak lelkészként, de esperesként is megállta a helyét az elmúlt években. Az elmúlt időszak nehézségeit felidézve hozzátette: nemcsak hirdette az ígét a vírus időszakában, de mentősként a betegek mellé is állt, tudta, hogy az élet szent. A főgondnok végül köszönetet mondott a sárvásáriaknak is, amiért lelkipásztorukat mindvégig támogatták.

Végezetül a helyi lelkipásztor is kifejezte szívből jövő háláját az elmúlt évek tevékenységeiért. „Hálás vagyok az elmúlt időszak minden egyes pillanatáért. A kettősséget a következőképpen szoktam kifejezni: annyira megszerettük Nyárszót, hogy nem tudjuk elengedni Sárvásárt.” Az esperes elmondta, az évek alatt kapott meghívásokat nagyobb gyülekezetekbe is, de mindig úgy gondolta, kis gyülekezetben is szükség van lelkészre, hiszen ezek a végvárok. Hozzátette, minőségi életet az ember csak szülőföldjén élhet, ezért is tért haza szolgálni.

Az ünneplőbe öltözött gyülekezet ezután Nyárszó templomába vonult, ahol Kató Béla püspök az ApCsel 20, 28 versei alapján szólt az egybegyűltekhez. „Viseljétek gondot magatokra!” Az apostol üzenete a ma emberének is szól, megmutatja azt az utat, amelyet be kell járnia. Szavai fontos

Vincze Minya István lelkipásztor 30 éve szolgálja a kalotaszegi gyülekezetet

Fotó: Kiss Gábor

üzenetet hordoznak: azt akarja megtanítani a gyülekezet vezetőinek, hogy tőlük is függ a gyülekezetük sorsa, így arra kéri őket, tartsák maguk elé a hit pajzsát. Az ige másik üzenete azt kéri a vezetőktől, hogy vigyázzanak az egész nyájr, s e nyájban a fekete bárányokat is terelgessék.

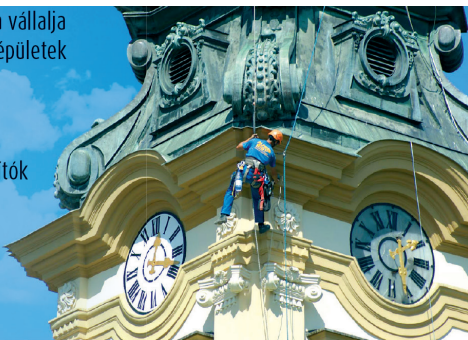
| PILBÁTH KINCŐ |

Hirdetés

Igényes, pontos munkát garantálva vállalja templomok, műemlékek, egyházi épületek felújítását és karbantartását az **ALPINBIST Kft.**

Tornyok, toronydíszek festését, felújítását, bádogozását, villámhárítók és ereszcatornák szerelését ipari alpine technikával végzi el állványozási költségek nélkül.

További információk a **0755 312 904** telefonszámon.

Salétromos falak? A Biodry erre egy végleges megoldást kínál!

Svájci technológiánk természetes módon állítja meg a kapilláris nedvességet régi épületekben, templomokban, műemlékekben.

További információ:

0770 765 537

www.biodryromania.ro

Megrendült szívvel tudatjuk, hogy életének 83. évében május 9-én elhunyt

Bódi Sándor,

az egyházkerület nyugalmazott főkönyvelője. Élete során az egyházat minden szinten szolgálta. 2001 és 2012 között az egyházkerület főkönyvelőjeként dolgozott. Közben két cikluson keresztül a Kolozsvár-Külső Református Egyházmegye gondnoka, majd az egyesült kolozsvári egyházmegye főgondnoka volt. 2009 és 2019 között ugyanakkor a kolozsmonostori egyházközség gondnokaként szolgált, ahol az egyházközség alapítása óta presbiterként is tevékenykedett. Nyugdíjba vonulását követően 2018-ig tagja volt az egyházkerület Igazgatótanácsának is. Emléke legyen áldott, nyugalmas csendes!

A kiadványt támogatta

Toronyjavítás

-festés

-bádogozás

LUKÁCS ALPIN'S

0744 612 079

ÜZENET

ISSN 1223-8848

Az Erdélyi Református Egyházkerület gyülekezeti lapja

A szerkesztőség címe: 400158 Kolozsvár, Eötvös utca (str. Constanța) 1-3. sz.

Telefon: 0731-019404 • Drótposta: uzenet@reformatus.ro

<https://reformatus.ro/mediatar/kiadvanyok/uzenet> • Főszerkesztő: Somogyi Botond

Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. • A lapban megjelent cikkek nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét tükrözik.

Tipográfia: IDEA PLUS

Készült az Erdélyi Református Egyházkerület Misztótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában • Felelős vezető: Dávid Zoltán

